

Օրացիրքն անհնար զգուշացնելով 8 կիւնէսէք 50 տէնէք իւզրէ բէշին օրացադ 6. վէ 6 այլըզը 3 1/2 պէտադ ւէճիտիւն վէ նիւսիւնս 20 փարա պըր Թաշարարաւն միւշթէրի կաղըլմադ իւթէնէն լէր, պէտէլինի վէ սէնէլի բօսաւ իշին 37 1/2 զըշ. սաղ բարա իրալէ իտէրէք կէճաւէրի վէ կախօս պարաւա պըր ասաւ կէօթէրիւն լիւր լէր:

ՕՐԱԳԻՐ

ԾԱԼՆ ԵՆԱԲԵՅԵՐԻՈՅ

ՔԱՂԼՔԱԿԱՆ ԼՂԳԱՅԻՆ ԵՒ ԵՌԵՒՏԻԱՆ

Իրանաթիւն պըրադ իլը տէֆա իշին 2 զըշ. իրին՝ 5 ի տէֆա իշին 4 զըշ. վէ պիւտաւ նէշը օրու նաճաղարա բաղարըզ օրուսաճաղ արը: Մէք թուադ վէ սայրէ Պալըզ բաղար գարուսաճաղ, Նաֆիլէ խանին իւթի գաթ թընաւ Ն. 21 յիշին Սաւալը Օրացիրքն կաղըր խանի սիւստէ 0. 10 ծաւարաւն իւթին կէճաւէրիւն ձէք պըր: Ուսումնաւ ապըր մէք թուաղարն նէշը բա լարադ արը:

ԵՐԵՒԱՆԻ ՏԵՐԻ

1869 ԴԵՍԵՄԲԵՐԻ 25 ՀԻՆԵՇԼԵԹԻ

ԹԻՒ 91

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 23 ԴԵՍԵՄԵՐԻ

Ա Ձ Յ Ա Յ Ի Ն

Խօսարանի հոխարարները

Կատարածոտ անձանցմէ ոմանք այն պէս կարծել ուղեցին — Թերեւս դիտմամբ — Թէ խօսարաններու կարծեաց կամ արդեանց՝ ազգային գերագոյն հեղինակութեան նախագահին հաղորդութիւնը՝ որպէս Թէ կերպովմը մնաւ աշատ եղած չլլայ, և ինչուան կատարածին այն աստիճան հեռուն թափանձեցին, կարծեալով Թէ խօսարաններու շատնայլ և ազգային խնդրոց և ժողովներու վրայ առնոց ազգեցութիւն վաստիկը կրնար կառավարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրել:

Այս տեսակ գէշ դուշակութիւնը շնորհաբար զարմանքի ենթարկեցին ամեն անոնք, որք խօսարաններէ ազգային յառաջագիւտութեան օգուտ միայն կը յուսային պարզ և անկեղծ դիտումով:

Հետեւաբար այս կէտը խնդուն խորհրդածութեամբ նկատողութեան առնողները՝ անշուշտ պիտի ըսեն Թէ, մինչդէռ բարեխնամ կառավարութիւնը մեզ ազատ թողած է մեր ազգային դործերը տնօրինելու, և անոնց օրինաւոր դործադրութեանը մասին մեր նուիրական իրաւունքը ճանշալով, սահմանադրութիւնը վաւերացնելու շնորհն ալ չէ զլացած մեզմէ, ուրեմն ի՞նչպէս կարելի է որ այս պիտի չարաչար կատարածութեան ներքեւ դադանի դիտում մը ըլլալն չինը մարտի. — Եթէ ուղեմը համարձակ խօսիլ, այս դիտումը ուրիշ բան չէ, բայց միայն կենդանի ձայնով ազգային դործոց վրայ խօսարաններուն բանեցընելիք կարծեցեալ ազգեցութեան մը խրատումը:

Ենթադրելով Թէ խօսարանները ազգային դործերը օրինաւորութեամբ ի դործ դրուելու համար ազգեցութիւն մ'ալ ձեռք բերելու ըլլան, միթէ այս առթիւ օրինաւորութեան շաւղին մէջ քայլաւոր մը առած չենք մի համարուիր, այնչափ ատեն կազմ ի կազ քաշելով ի՞նչ կըցանք շահիլ, և ի՞նչ շահ ունենալ կարելի էր, քանի որ ազգային կենդանի ձայնը նուազած, միայն լրագրաց պըզտի շրջանին կամ ազօրինաւոր պատգամաւորութեան մէջ կը փնտռուէր վեղճումներու իրական դարմանը:

Եթէ խօսարանաց մէջ ունէ քաղաքական խնդիրներու ներածութեան թղլ չըտրուի, և այս մասին խոհեմութիւն դործածուի, տարակոյս չկայ Թէ խօսարանները ազգային ներկային ու ազգային շահուցը խիստ նպաստաւոր պիտի ըլլան, ազգային մասունին արտադրելիք արդիւնքէն աւելի լուրջ եղանակաւ. հիմայ է որ լրագրաց անհատական կարծիքներուն դէմ, պիտի տեսնուի ժողովրդական կամաց արտայայտութիւնին ու կարծեաց ազատ մրցումը: Քանի որ խօսարանի բառական նշանակութեան ազգեղած խրատումը, ազգային դործերուն ազօրինաւոր ընթացիկը դէմ կենդանի ձայն և ազգեցութիւն բանեցընելու վըրայ կը հիմնուի, տակաւին այս ազգեցութիւնը ունենալ այնչափ օգտակար է, որչափ շունչը կարեւոր է կենդանի մարմնոց:

Բայց ինչո՞ւ համար քաղաքական նշանակամբ կատարելի հետեւութիւններ երևակայելով, խօսարանաց յառաջագիւտութեան դէմ արդիւնքներ յարուցանեմք՝ սահմանադրութիւն, երևակայական և ընտրական իրաւունք բառերը, փոխանակ բառերու իրական նշանակութեան, կառավարութեան քով ի՞նչ տկար նշանակութեամբ որ կըմընտուին, անտարակոյս խօսարան բառը՝ ոչ աւելի զօրաւոր նշանակութիւն մը կը պարունակէ իր մէջ:

Մեր Օգոստ. վեհապետին բարձր կամացը համեմատ՝ կառավարութեան արդարաւոր պաշտօնեայք, յարգելին և կը յարգեն միշտ ազգային սեպհական իրաւունքները, քանի որ զանոնք չարաչար չդործածեմք, ըստ որում վարժարաններու, ընկերութիւններու և հանդիսաւոր գումարամանց թղլտուութիւններն հայրաբար եղած է մեզ. հետեւապէս խօսարաններու մէջ պարզ ազգային խնդիրներու վրայ օրինաւոր կերպով բանախօսելու արտօնութիւնն ալ բնականաբար տրուած կըլլայ:

Այս տեսակ ձեռնարկութեան մը մէջ օրէնքին տրամադրած ընթացքը Թէ որ հաստատ երաշխաւորութիւն մ'է դործոյն անարգել յառաջագիւտութեան, որչափ առաւել հաստատ երաշխաւորութիւն մը նէ՛ յարգ մեր ազգային դործոց, հրատարակութեանց և անցից մասին կառավարութեան յայտնած անմիջամտութեան սկզբունքը. պէտք է յիշեմք Թէ մեք արդէն շնորհիւ կառավարութեան այնպիսի արտօնութիւններ կը վայելեմք: զորս Պաղարական աղբը այնչափ զոհեր տալէ ետեւ չէ կըցած ձեռք բերել. հոն տնդագրական ազատութիւնը օրէնքներով սեղմուած ու չափաւորուած է, հոս ընդհակառակը մեր մէջ ազատ ու տրճակ, ոչ միայն կառավարութեան մը վաւերացուցած վարչութեան դէմ, այլ և վեհապետ Սուլթանին հրամանաւը հաստատուած, և ազգային կողմէն ուղղակի իրեն պատասխանատու ճանչցած պատրիարքին իշխանութեան և շատ անգամ անոր անձին դէմ ալ յանդուգն ու անիրաւ յորձակումներ կը լլայ, և տակաւին կառավարութիւնը ներողամիտ աչօք կը դիտէ իրաց այս վեճակը:

Իրան զարմանալի է Թէ Հայ թերութեան մէջ ժողովրդական վեհապետութեան սկզբունքը երբեմն երեւցած ու կարգացուած է, այս սկզբունքը՝ որ սահմանադրութեան սկզբունքէն ալ անդին կընդդադման, ոչ կառավարութեան և ոչ մեր քով կարեւորութիւն չէ ունեցած. կարեւորութիւնը դործի միայն կը տըրուի, և ոչ Թէ խօսքի կամ բառի:

Թէ ազգային կամացը և Թէ անոր պիտոյիցն ու պարագայներուն համեմատ օրէնագրական ազատ իրաւունք և արտօնութիւն վայելելը նոր բան մը չէ մեր մէջ, քանի որ անդին ռուսիական ազգայինք երկրին տիրող իշխանութեան օրէնագրութեանը կամաց ակամայ գլուխ ծռելու պարտաւորեալ կը գտնուին, և նոյն իսկ իրենց օգտին համար խմբագրուած պաշտօնական (օրինագիրք) վերաքննութիւնը ձեռք բերելու կամ չը կրնար բերելու ենթարկուած են. ահա սոսկ հոս ալ յայտնի կերելի բարձրագոյն պաշտօնէից մեր ազգային վրայ ցուցած ազատ քաղաքականութեան սկզբունքը, զոր Ռուսիա կը զընայ մեր հայրենակիցներէն:

Տարակոյս չկայ Թէ ամեն նոր ձեռնարկութիւն սկզբնաւորութեան մէջ իր հակառակորդները կունենայ, այս կերպով վաստիկուած յաջողութիւնը հաստատ է և տեսական, երանի՜ Թէ մեր խօսարաններն ալ արդեամբ այս տեսակ հետեւութիւն մը ունենային:

Ազգայնոց ոմանց գրեթէ ժառանգական ախտ կամ սովորութիւն մը դարցած է, ամեն նոր ձեռնարկութեան մէջ կատարածոտ վարուելը. և Թէ մէջը չեն իւր

րենք, և անկէ ու է շահու կամ փութաց
ստուեր մը չեն նշմարեր իրենց անձին,
անշուշտ այն սկստած գործը դէշ է,
փնտաակար է, պէտք չէ որ դուրս ելլէ,
ամեն դժուարութիւն և հարուած, ամեն
կասկածութիւն և արգելք, ամոր դէմ
հանելու է, ատենցմով ալ եթէ չը յաջող-
ուի, զբաւարտութիւն կամ ամբաստանու-
թիւն չուայութեամբ կը տրուի ձեռնար-
կութեան հեղինակ կարծուածներուն:

Շատ անգամ թէ մասնաւոր ընկե-
րական շրջաններու մէջ և թէ հրապա-
րակական այս տեսակ տեսակ դերերը ոչ
միայն օգուտ մը կամ յաջողութիւն մը
չեն ունեցած, այլ անոնց սերն ու յար-
գանքը որ յառաջագոյն կը վայելէին, ա-
նոնց քով անգամ իբրեւ ազդային յառա-
ջագիտութեան բարեկամ չը ճանչցուելով
մեծ ցաւ դպացուցած են:

Արդ մեք՝ խօսարանաց յառաջադի-
մութեան ի սրտանց փափագ ունենալով,
սոյն գործոյն յաջողութեան շա-
նադիր անձանց ուշադրութիւնը կը հը-
րաւիրեմք, թէ սմանց անջոր ու անհիմն
կասկածանաց արտայայտութիւններէն չը
լքանելով, իրենց ազգօգուտ նպատակին
մէջ ալ աւելի հաստատուելու են, ժամա-
նակը կարող է սոյն կասկածները փարա-
տելու, մեր ջանքերն ու ակնկալութիւնը
պատկեր, և թերեւ այժման հակառա-
կորդներն ալ պահ մը ջատագովներ ը-
նելու:

24 դեկ. 1869 Ստամբուլ

Յ. Կ.

Ա. Մեծ. Խմբագիր Օրդու լրագրոյ.
Տէր.

Ար բարեհաճիք ներկայեալ նամա-
կը ձեր պատուական թերթին ալ հըրա-
տարակել, որոյ մէկ օրինակը Նիսի
խրկած եմ, և որոյ երախտագրութեան
կընէր

Ստամբուլ 23 դեկ. 1869

Ձերդ. մեծաւ յարգանք.

Կ. Ի. Միսիւն.

Ա. Մ. Խմբագիր Երեւան օրագրոյ.
Տէր,

Ձեր պատուական թերթի 15րդ. թը-
ուոյն մէջ Խ. Սարաճեան ստորագրու-
թեամբ նամակ մը տեսնուեցաւ, ուսկից
սա չափ միայն երկնացուի թէ Ազապեան
վարժարանի մէջ անխորհուրդ հանդէս
մ'է եղեր և մեծ նամակագիրն ալ այն
հանդիսին համար, անօրէնութեան վրայ
և Ստամբուլի մէջ տրտուններ լսելով,
վարժարանի անկախ անօրէնութեան ու-
շադրութիւնը հրաւիրեր է այս կարեւոր
կէտին վրայ:

Յիշեալ վարժարանի հիմնադիր և
տէրը, կամ ինչպէս կուզէ ձեր մեծ նա-
մակագիրը կոչել, անկախ անօրէնութիւ-
նը տեսնելով որ յիշեալ հանդիսին համար
տրտուններ եղեր և «անխորհուրդ հան-
դէս» կոչուեր է, և խորհելով որ ուրիշ
բանի համար չը կրնար խորհուրդ ըլլալ
բայց միայն սա պատճառաւ որ ինքն այն
հանդիսին մէջ կանանց ազատութիւն և
լուսաւորութիւն խօսեր է, իսկ հոն կա-
նայք զատ սենեակ մը նստեր են, ինչպէս

կընեն Մահմետական կանայք շրջնա-
ներու մէջ և այլ տեղեր, որոշեց որ ա-
ռաջիկայ հանդիսին մէջ կանանց համար
ալ արանց հետ խառն նստելու կարգադ-
րութիւնն ընէ, ինչպէս կընեն Սերապայի
ու Սմերիկայի քաղաքակրթեալ ազգե-
րն և ոմանք յԱրեւելեացոյ: Եւ ինչպէս
յայտնի է, որովհետեւ բարենպաստակ
գործոյ համար են այս հանդէսները,
ուստի որոշեց նաեւ որ այսպիսի գործոյ
ձեռնառու եղող մեծ հանդիսականաց խը-
րախոյս մը ըլլալու համար, աշակերտու-
հիւններն ալ հրաւիրեր է այն օրը, ինչպէս
ըրաւ անցելոյն մէջ, որպէս զի թէ հան-
դիսականք ուսմանց արդիւնքն տեսնելով
ուրախանան, և թէ աշակերտուհիք քա-
ջալերուին, միայն առաջին մանր աղջկանց
բազմութեամբ հանդիսականաց ձան-
ձորթ չը պատճառելու համար, անոնց-
մէ միայն յառաջագիտներն հրաւիրել ու-
րոշած է:

Իսկ և թէ ուրիշ պատճառներ կան
տրտուններու, կը յուսանք որ այն օրն
այնպիսի տրտնանաց առիթ տուող ու-
ետքն ալ տրտնացողներ չեն դար, և ե-
թէ դան ալ իրենք դիտեն որ հոն իրա-
ւացի տրտուններու առիթ տուող գործ
մը կամ տրտայայտութիւն մը ընելու հա-
մար զգեստնուն տակէն հասակէի կաշի-
ներ հագած ըլլալու են, և քանի մը
ամսուան ալ ծխախոտ և ուրիշ պաշար
պատրաստած ըլլալու են: Ինչ պէտք է
անոնց «անխորհուրդ հանդէս» ներու
գալ կամ ընտանիք իսկ բերել, անոնք
տէրեւներու և այլ ասոր նման խորհրդա-
ւոր հանդէսներու կը վայել որ երթան
ընտանեօք, ուր յայտնի է թէ բնաւ տր-
տուններու առիթ անպակաս չեն: Այլ
կապաւենք որ միայն անցեալ անգամի
հանդէսն իրենց ներկայութեամբ պատ-
ւոզներուն (բայց ի թերեւս մէկ հօդիէ)
ամենուն նման պատուաւոր անձինք դան,
որով և տրտունի առիթ չը մնար և հան-
դէսն ալ անխորհուրդ չըլլար:

Իսկ «անկախ անօրէնութեան» գա-
լով, արգարե յաւայի կէտ մ'է, այդ պաշ-
տօնը կրող անձը վարժարանին հիմնադի-
րն ու տէրն է միայնգամայն: Բայց ինչ
պիտի ընենք, ահա մարդիկ ասանկ են,
խորհելով աշխատելով ասանկ ազգօգուտ
հաստատութիւն մը ձեռք կը բերեն ու
կեղծն անոր տէր կը կանգնին, չեն հա-
նր ուրիշ մը յանձնէր որ աղւոր աղւոր
յառաջ երթայ, ու և թէ մէկն ալ ելլէ
անոնց ըսէ որ «ձեր ըրածը ետութիւն է
բերէք ասիկայ ինձի յանձնեցէք, ես ա-
ւելի ազգին օգտին կը ծառայեցնեմ
զայն» են. կանարդ են անոր այդ խօսքը
ու մանաւանդ և թէ յաջոյի ալ ճարտի-
կութեամբ մը անոնց ձեռքէն յափշտակե-
լու, ասանց անհիմն ետութեան դպացում
մը ունենալու, այլ քիչ քիչ հասարակաց
օգտին ծառայելու մտօք (որու նման
բարեբաղդարար պակաս չեն մեր ազգին
մէջ, որոյ շնորհիւ ազգն ալ ազգի յառաջ
կերթայ և գործերն ալ կը փայլն կոր)
Եւ չեն այդ յափշտակութիւնն ալ անպա-
տիւ գործ կը համարին, յափշտակողն

ինչ համարած կըլլան՝ այդ հարկ չէ բերել:
Եւ փոխանակ «մենք սոցոյ գանուե-
լովն յափշտակել տուինք» ըսելու,
այնպիսի ճարտիկ մարդու մը հետ իյնալն
արժան ալ չէ, կրնեն (եւք ունեցողը
թող քերտի): Ինչ անօրէնութիւններ
են ասոնք, այսու ամենայնիւ լսած իս
նայելով, յիշեալ վարժարանին անկախ
անօրէնք միայն ունի եղեր ձեր մեծ նա-
մակագրին «տրտուններ», ընողէն կախ-
ուիլ, եթէ այդ է այն տրտուններ ընող
անձին նպատակը:

Ար յուսանք, ի վերջոյ, որ թէ տըր-
տուններ ընող և թէ ուշադրութիւն հը-
րաւիրող Մեծ. անձինք, որոյ այս ըրա-
ծըն անտարակոյս բարեկամական ոգիէ
չարժեալ գործեր են, այս կարգադրու-
թիւններուն գոհ կըլլան և իրենց բարե-
կամութեան արդիւնքն փայլած կը հա-
մարին: Մենք ալ մեր կողմէն շնորհակա-
լութիւն կը մատուցանենք իրենց որ այս
հարկաւոր բարեկարգութեանց պատճառ
եղան: Միայն մէկ զարմանալի կէտ մը
կայ, այն է թէ միշտեւ Ստամբուլի մէջ
մէկէն աւելի լրագրագետք կան, անոնց
մէ մէկը Ստամբուլի մէջ եղած տրտունը
ներուն լուրը Պէշիկթաշիէ մը կառնու
(զի թէպէտ ձեր նամակագրին անուամբ
մէկը ճանչնալու չեմ յիշեր, բայց ճանչ-
ցողներէ ստուգած եմ թէ ինքը Պէշիկ-
թաշի է): Արեւայ թէ տրտնացողնե-
րը ատանկ բարձրատիճան ու պատուա-
ւոր անձինք են, որ չեն խնարհած իրենց
թաղի լրագրագետաց կամ անոնց հետ
անձամբ խօսակցել կամ թղթակցել:

Ար բարեհաճիք Մեծ. տէր, նամա-
կիս մէկ անիւն մը շնորհել ձեր պատ-
ուական թերթին մէջ:

28 դեկ. 1869 Ստամբուլ. Ն. Կ.

Մ. Խմբագիր.

1869 դեկ. 23 Խաղիլը

Ներկայեալ վարժարանի յետին ա-
շակերտներէն մինն եմ և անոր վերած-
նութեան նախաձեռնողը, կը փափա-
քեմ այն նուիրական յարկը, ուր իմ ան-
տիական օրիւն անցուցի, երբեմն այցե-
լութիւն ընել, աշակերտաց վիճակը ի
մտոյ տեսնել Պ. Տնօրէնի ընկերակցու-
թեամբ, որուն աշխատութիւնը և ջանքը
ամենայնիւ կը վկայեմ, և դիտողութեան
արժանի պարագայ մը եթէ կայ հաղոր-
դել ձեռնհաս մարմնոյն:

Բայց ահա թաղ. խորհրդոյ տառ-
նապետ Պ. Արեւելը կարդիլէ վիս, իմ
ուսումնասիրական եռանդս կը կաշկան-
դէ և անուղղակի պատգամ կորտայ թէ
Խաղիլը մը ամիօր մէկ անդամէն ա-
ւելի չը կրնար այցելութիւն ընել, Եւ ին-
չու, որովհետեւ օրին մէկը Ատենապե-
տին հակասական ընթացքը և ստու-
նը տեսայ ու հրատարակեցի: Այսօր ալ
իր այս բռնաւորութեան դէմ կը բողո-
քեմ և կը հրաւիրեմ Խաղիլը երիտա-
սարգութեան ուշադրութիւնը այս մար-
դուն վրայ, որ վտանկաւ կանաններ կը
ճգնի հաստատել ժողովրդային դպրոցի
մը մէջ և տոտր վիճակը միմեջ պահել:

Մնաք բարեկամ ձեր. Մեծ.

ՀՐԱՏԱՐԱՆՆԵՐ

Ամեն բան շրջանի մը կապուած է առաջիններն յետին՝ յետիններն առաջին, այս է բնութեան ընթացքը :

Ժամանակ մը մենք ազատութեն ըզվարչութիւնը կը քննադատէինք, կարգըն եկաւ որ՝ վարչութեան ընտրելի կամ ընտրեալ անդամներն ալ դեռ պաշտօնի չը կոչուած մեզ քննադատեն :

Ազգային ամեն անհատ որ՝ ազգային պաշտօն չը վարէր, «է» է ազգային գործոց, իսկ այն անհատը որ՝ ազգային պաշտօն կը վարէ, «ա» է ազգային ամբողջութեանը : այս երկու վիճակէն ո՞րն է բնագէտ սիրելին, տէ՛ր ըլլալ թէ ծառայ, տիրակա՞ն իրաւունք վայելել թէ ծառայայան : խենդ է մարդ որ թողու տիրական իրաւունքը և ծառայական ընդունի, այնպիսի պարագայի մը մէջ որ՝ կըրնայ տիրական իրաւունքը ձեռքէ թողել չուզելով իսկ, այդ իրաւունքը վէհանձնաբար վայելել առանց գնաւ կորուստ մը ունենալու :

Այսպէս կը մտածեն հարկաւ անոնք որ՝ քաղաքական ժողովոյ անդամակցութենէ կը հրաժարին :

Իրաւունքը՝ պարտաւորութիւն, պարտաւորութիւնն ալ իրաւունք կենթադրէ :

Պաշտօնավարութիւն կամ ծառայութիւն պարտաւորութիւն մ'է, որ ունի իրեն յատուկ իրաւունքը :

Նոյնպէս ազգային գործոց տէրն ըլլալ իրաւունք մ'է որ ունի իրեն յատուկ պարտաւորութիւնը :

Էն յետին սպասաւորն իսկ՝ իր տէրէն բան մը կը պահանջէ, այն է կամ իր ծառայութեան և իր արժանեաց ճանաչումը և կամ իր սպասաւորութենէ անկումը :

Էն բարձր դիրք ունեցող գործի տէրն իսկ պարտաւորութիւն մը կ'զգայ իր մէջ՝ այն է՝ վարուիլ կամ խօսիլ իր ըստաւարին հետ այնպէս, ինչպէս որ անոր արժանիքն ու ծառայութիւնը կը պահանջէ :

Պատիւ ճանցող որ և է յետին սպասաւոր, երբ կը տեսնէ որ իր տէրը իրեն հետ ըստ արժանեաց չը վարուիր, կը ձգէ կելլայ այդ սպասաւորութենէն : նմանապէս իր գործին շահը գիտցող գործի տէր մը երբ տեսնէ թէ իր սպասաւորը իր պաշտօնը ըստ արժանեաց չը կատարէր իսկայն պաշտօնէ կը դադարեցնէ զայն :

Եթեթէ այս երկու ծայր իրաւունք և պարտաւորութիւններն իսկոյն չիւթած է այն գործին բարեկարգութիւնը : մէկ վայրկեան անգամ դանդաղութիւն ընել ներքի չէ այս մասին, քանզի մէկ վայրկեանի դանդաղութեան արդիւնքը հազիւ քանի մը ամիսէն կրնայ անհետ ըլլալ :

Այս վիճակին մէջ ենք հիմայ ազգային վարչական գործոց մասին :

Ազգը տէր է իր ազգային գործոց, բայց չը գիտէր իր պաշտօնէին հետ վարուելու, կամ զանի պաշտօնէ ձգելու օրինաւոր եղանակը :

Ազգային պաշտօնէն այդ, ազգին պաշտօնէններն են, բայց չեն գիտեր ազգին

հետ վարուելու, կամ պաշտօնէն քաշուելու օրինաւոր եղանակը :

Էն վերջին օրերու մէկ փոքր փորձը կրնայ մեզ այս տալ այս մասին :

Սամաթիային Ազապեան վարժարան մ'ունի : ամեն օր հետուէին կը հըսէ անոր վրայ : Սարաճեան մը դիտողութիւն մը ըրաւ այդ վարժարանի մէկ հանդէսին վրայ և անխորհուրդ անուանեց զայն : իսկոյն Սամաթիայի գրեթէ ձեռք առին ու այդ դիտողութեամբ վերադարձուած ձեռքը քաշալերեցին, այնչափ որ անոր ճակտին վրայ բարոյական կնիք մը դարձուելու է ըսող ալեգու ինչ է Սարաճեանին ըրածը — անխորհուրդ և անտեղի դիտողութիւն մը :

Հայերն ամբողջ ունին Ազգ. պատրիարքարան մը, և հոն գործադիր ժողով մը, — այս ժողովը մարդերէ կը բաղկանայ : ուրեմն և կրնայ սխալիլ և կըրնա խախտել չենք ըսեր անոր ամեն մէկ գործոցը վրայ, քանի քանի էջեր կը լեցնենք, ինչ ածականներ կը տեղանք, ինչ հետուն երթանք, մինչև իսկ ազգը աւանակի տեղ դրին, և Ս. Պատրիարքը չը գիտեմ ուր պիտի նետել տան ըսինք : օվ եղաւ այդ մարմինը պաշտպանողը, օվ եղաւ դրիշը ձեռք առնողը ու յարձակմանց անիրաւն ու իրաւացին իրարմէ գատողը, — գրեթէ ոչ ոք : արդ էթէ մէկ դիտողութիւն կրնար Ազապեան վարժարանի տնօրէնութիւնը վճատեցնել ու գործին փրատ հասցնել, միթէ միլեճնաւոր դիտողութիւնները որոյ մէջ կրնան դանդաղ շատ մ'ալ անիրաւ դիտողութիւններ չեն կարող ազգային վարչութեան անդամները վճատեցնել ու ազգային գործոց փրատ հասցնել — ասոր տարակոյս չիկայ, և ահա վերջին հրաժարականները կրնայինք ապացոյց բերել և կրնանք, բայց մէջ տեղը կեղծիք մը կայ : այդ կեղծիքը մեր ձեռքը կը կապէ : հրաժարական տուողները իրենց հրաժարագրին մէջ չեն ցուցներ հրաժարականուն բուն պատճառը, այլ անձնական գործ, տիրութիւն և ինչ, մէջ կը բերեն, որ կեղծ է և ճշմարիտ պատճառը չէ, իսկ էթէ բուն պատճառը գըրած ըլլային ազգն ալ, խորագիրք ալ կը խորհէին ասոր վրայ հետեւաբար հաստատ ընթացք մը կ'ունենայինք : բայց կը ցալինք որ՝ այս կեղծիքը մեզ էնչա՞մ է ինչ ըսուած առածին պիտի տանի, քան թէ ազգին ճշմարիտ օգուտ մը յառաջ բերէ :

Տ Ա Խ Ի Լ Ի Ե Ի

Ան իքի հաճութաւ կէլն Մարտիկալ բօստա վաթօրըրը իէ, Տէվլէթի Ալիէ իթիքրաղընա մահաւալէն օն միլե Եօն ֆրանքլըդ ալթուն քիւլէ կէլմիլ մէ վարպէտանէտէ լիւա պաալըմադտա տըր :

Գալիեն սեպլէնտիկիէ կէօրէ վարպէտանէտէն պու ալթունտան պաալըմիլ ալթի մըդտաթ լիւա վաթէն Մալիէէն

թէտիմ օլունմուլ մէ մաալ մէ սայիր ալա յունաթա վէրիմէէ պաշլանմըլ աըր :

Թ Ի Լ Ի Կ Բ Ը Ֆ Ի Ե Ի

Փարիզ 3 յունիար :

Ղապէթալար, Եէնի դապլիմէթօնուն մալիւմ օլան ազալարընտան թէշիլ օլունմաալ հադդընտա, իքի պիւլիւք ֆըրդա պէյնիտէ հիւսնիւ իմթիղաճ հուսուէ կէլմիլ օլմաալ սէմէրէսի մադամընտա ըզհարը մէմսունիէթ իթմէքտէ տիրէր :

Ֆլօրանս 3 յունիար :

Իթալեան վիւքէլա մէճիսի Ղէնօվա տիւգաթընն Սքանեա թախթընա դանտիտա օրմաթընա դարը տըր : լաթին պու մաաաթ հադդընտա հէնիւզ գաթի սուրէթտէ պիր դարաթ վէրմէմիլ տիր :

Փարիզ 3 յունիար :

Փարիզ չէհիր Էմիլի մէհուր Մ. Հօսմանըն Եէրինէ Մ. Եէվրօնուն նաապ օլունմաալ մուգարէր տիր :

Մ Ի Ի Թ Ե Ն Ե Վ Ի Ե Ի

Իվրօթաա Էհայինն նազարընը տալէթ իթմէք իլին, չէլտ պէ չէլտ մէ աճայիւլ իլան իթմէք Եօլլարը տիւլիւնիւլըր : պու տէֆա Ինիլիլ քիւրքիւնիւն պիրիսի, թիւքեանընա միւլթէրի ճէլլ իթմէք իլին, զազէթալարա խայլիճէ իլան մարաթ վէրմէքտէն գուրթուլմադ նիէթի իլէ, պատիհալաճա իլանը զազէթալարա նէշը օլունմաալ չու աթիւտէրի թէապիրի տիւլիւնիւլ տիր : Եէօլլէ քի, Եանընտա պուլունան տնր տէրիւլէրինտէն պիրթանէնիլի պիր տաաթ իւլլէրինէ պիլիմիլճէ, մէ կիւճ ֆարդ օլուր սուրէթտէ գալըմըլ, մէ պու ինսանայը, քիւրքիւնիւն ալթիէթէն պաաալըմըլ օլունմաալ իլանըրըն Էիինէ ալըլ, սօդաղարը տօլալարադ օնա պունա տալըլմաալ պաշլամըլ աըր : Լաթին պու հալ սօդաղարաա կէլէն դարը մէ չօլուգ չօճուլուն գօրդու, պալըլըլմա մէ պալըլմաալըն մուճիւլ օլուլ, մէ պիր ալթիւլթիւլը քէյտա օլարադ, Զապիլիէլէր Էթիլիլիլ ինսանայըլը թութուլ կէթիլըմիւլէր, մէ ֆէրտաալ կիւնիւ պու վուգուաթ սէպէպի իլէ քեաթիլի զազէթալար մէրդուլթիւրքիւնի տիւքքեանըն իսմինի մէ իլանըն նէշը իթմիլէր տիր :

— Էվրօթաա Տուէլլօ տտէթի Եալըլըլէրքէքըրտէ դալմաւըլ, դարըլաա տալիս իրաւէթ իթմիլ տիր : Պու տէֆա Փարիստէ Մաճաուլը պիր դաաթիւա նը իքի դարը սէվմէքտէ օլմաղին, պէյնիլիտէ տիւլէլլօ վուգու պուլմուլ տուր :

Քիպար ֆամիլէտաա օլան պու պիրի Պօթի մէ պիրիսի տալիս Պարօն դարըլաալը, Մօթէյն սօդաղընտա վաղը պիր գօնալըն պալլէսիտէ սաթօն թապանճաալ իլէ տուէլլօ իթմիլէր տիր : Պունլարտան վուրուլան օլմալըլ, Եալըլըլ ֆիւտանըրըն Էթէյի տէլմիլ տիր :

Պու. տուէլլօնա սէպէպ օչան տէլի-
դանը զատէկեան, չիւիհէսիլ զօլթուդ-
լարնա գարբուզ սըղմաղ տէրէճէտէ պէօ-
պիւրէնմիշ օլմալը տըր:

— Էնթէրնաիօնալտան, չու. տթիւ-
տէքի աճայիպ հիւքեանէի խիւլասա ի-
տէրիլ:

Պու. տան ի.քի սէնէ գատար աղ աճմ
Ինիլթէրանըն Կալ Էեալթիմտէ պիր
գըղ չօճուդ 11 Էալընտա ի.քէն պիր արա
գան գուտուգտան սօնրա, արթըդ օլ
վիսըթտան պէրու հիշ պիր շէյ աղղընա
գօյմադ իսթէմէմիշ տիր: Պու. հալ վու-
դուլնին իսթիտալարընտա պիր գալ տէ-
ֆա Էեալթէճէք թէքիթ օլունմուշ իտէտէ,
Էալթ Էիւլիւ կէօրմէթիմտէ պիր Էիւլթիւնէ
նէօպէթ կէլմէքտէ օլտուղունտան, սարֆը
նալար իտիլմիշ վէ պալընտըրմադալըն
աղղընա պիր շէյ վէրթմէղ օլմուշ տուր:

Պու. աճայիպ հալին հալտաթի, պիւ-
թիւն Կալ Էեալթիմտէ վէ Ինիլթէրանա
Էալըլըպ, հէր թարաֆտան իսայիճէ
քէտան մէրդուլմէնին սէյրինէ կիթմէնէ
վէ չօճուղուն անա վէ պալապար պու միւ-
նաթիպէթէ իյի բարա գաղանմաճա պաշ-
լամըլլար տըր:

Պու. հալ պէօյլէճէ ի.քի սէնէ գատար
տէվամ իլէ, մէրդուլմէ Սարա նաթիտա
գըղըն սանէսիմտէ, իտէտէր վէ մատէրի,
չօճուղուն հիշ պիր շէյ Էեալթէք Էա-
լամադտա օլտուղունա Էեալթիլթը իտէրէք
քէտալի սէրվէթ իթմէք թարիքիմտէ տէ-
վամ իլէմէքտէ օլտուղընը թադաթիտէ,
տիրէր թարաֆտան, թապիպէր պու ա-
ճայիպ հալ իւլթիլթէ թաճիւպ իլէ մէ-
րադ իթմիլթէր, վէ պիր այ գատար աղ-
տէմ Էնտորտա պէյնթիլթէ պիր գօմի-
թէ թէչիլ իտէրէք, պուլուն սահիհ Էա-
լսու Էալան օլտուղունա արալտըրմադ-
լըղա գաղըլլար տըր:

Պու. յարըն իլինտէ, միւթէպէր թա-
պիպէրտէն պաշա, պիրտէ բուհպան
պուլունմուշ տուր:

Պու. յար պիր ինտանըն, պիր ի.քի
սէնէ աղղընա պիր շէյ գօյմադալըն Էա-
լանմադ օլտուղունա վէ մէրդուլմէ գը-
ղըն, անա վէ պալապար, անըն սէքիլ օն
կիւն պիր շէյ Էեալթէքիլ Էալանապիլի
պիր իտաթէսիլին ալթ իտէրէք Էեալթիլ
ալտաթիմադտա օլտուղունա չիւրհէսիլ
Էիլթիլթէր իտի:

Էալթին պու մէրադլարընը թէքիլին
իթմէք վէ իսթիւթ օլմադ իլին, մէր-
դուլմէ Սարանըն Էալընա տէօրթ նէֆէր
իտաթա պէքիլի կէօնտէրիպ, թէֆթիլ
թալթընա վաղ իթմիլթէր, վէ շալէա
սըղը տիլգաթ արալընտա, պիր շէյ
Էեալթիլթի իլին չօճուղուն ֆէնալալմադ-
տա օլտուղունա կէօրէճէք օլուրըր իտէ,
Էալան օլտուղունա իսթիւթ օլարադ,
իտաթա պէքիլթիլթիլին կէրի տէօնմէսիլին
գարար վէրմիլթէր տիր:

Պու. տէօրթ պէքիլթէր կիտիպ չօ-
ճուղուն Էալընա Էեալթիլթէր, վէ հէր
ճիհէթիլթէ, Էալընա քիմտէ կէլթիլ պիր շէյ
վէրմէմէք իլին կիճէ կիւտիւլ սըղընա
տիլգաթ իթմիլթէր, վէ նիհալթէթ պի-
լարէ չօճուդ սէքիլ կիւնէ գատար տա-

Էալարըրտան սօնրա գըլի. 17 տէ վէֆաթ
իտէրէք, պ'ը թարաֆտան անա վէ պա-
լարնըն Էալանճըլըղընա վէ տիրէր թա-
րաֆտան պալիլթիլ տօթթօլարըն մէ-
րադը թէքիլին օլմալընա գուրպան կիթ-
միլ տիր:

ԹԱՏՐՈՆ ՕՍՄԱՆԻԷ

Ի ԿԵՅԵՊ ՓԱՅԱ

1869 ԳԵԿ. 27 ՇԱՐԱՊ ԳԻՇԵՐ. ԺԱՄ 3

Թ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՌՄԵՆ

ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ Պ. Յ. ՎԱՐՄԱՆԱՆԻ

Ա Ն Ք Է Լ Օ

ԹԱՏՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ Ի ՁԱՐԱ ԱՐԵՐՈՒՄԸ

ՀԵՂԵՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳԵՐ ՀԵՂԵՐ

Հ Ե Բ Ը Ո Ւ Հ

ԳՐԵԱԼ, ԵՒ ԵՐԳԵԱԼ, Ի Պ. Տ. ԳԱԼՅԱՆԱՆԻ

ՊԱՐ ՆԱԽԱՅԵԱՑ

Պ. Ն. ՉԱԹՐԱՍՏԱՆԱՆԻ

Ա.Զ.Գ. — Տարույս թատերական շըր-
ջանին սկիզբէն մինչև ցարդ մեծարոյ Հայ
ժողովուրդը ըստ ամենայնի գոհացընե-
լու ջանիւք, թատրոնիս վարչութիւնը
ծանր գոհողութիւններով իր նուիրական
կոչման գէմ չը մեղանշէլու մտօք, ինչպէս
ամեն հայերէն լեզուով ներկայացմանց
նոյնպէս և այս անգամ ամեն գոհողու-
թիւններ յանձն առնելով, կը վիւթայ
Գաղղիայի անմահ քերթող հաշակաւորն
Վիքթօր—Հիւկոյի հեղինակած սոյն ըս-
քանշիլի թատերդուլիւնը մեծաւ պատ-
րաստութեամբ ներկայացնել թատերա-
սէր աղղայնոյ: Թատրոնիս վարչութեան
քաղցըր յուսոյն համեմատ և թէ սոյն ներ-
կայացումը ժողովրդեան քաջալերութեան
արժանանայ, հետզհետէ մեծն Տրդատ
և Լուսաւորիչ, Արտաշէս աշխարհակալ,
անիրաւ Մամիւնայ, և ուրիշ նոր ու ընտիր
աղղային ողբերգութիւններ ալ ներկայա-
ցընելու. որոնք նեցուկ պիտի ըլլան ներ-
կայ շըջանիս յարատեւութիւնը ի վառա
Հայ աղղութեան:

Ս. Պիլիկեան

Ս. Ր. Ա. Մ. Ա. Ն.

Տ Ա Ր Ե Ց Ո Յ Ց

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

1870 Թ ՈՐԱՊԱՆԻՆ

ՀԱՆԳԵՐՁ ՕՐԳԱՆՈՅԻՆ

ԳԻՆ 60 ՓԱՐԱՅ

ԳԻՆ ՕՐԱՅՈՒՅԻ 40 ՓԱՐԱՅ

Օ Ր Ա Յ Ո Յ Ց

1 8 7 0

Թ ՈՐԱՊԱՆԻՆ

ՀԱՆԳԵՐՁ ԿԱՐԵՒՈՐ ՅԱՆՈՒՆԱՅԻՆ

Յ Օ Ր Ի Ն Ե Ա Լ

ՅԵՐԵՄԻԱ ՔԱՀԱՆԱՅԻ ԽԱՍԵՐԻՂԻ

Այս ընդարձակ Օրացոյցը կը ծախ-
ուի ամեն գրադատաւոյ քով ի գին
100 փղ:

Օ Ր Ա Յ Ո Յ Ց

1 8 7 0

Թ ՈՐԱՊԱՆԻՆ

Յ Օ Ր Ի Ն Ե Ա Լ

ՅԵՐԵՄԻԱ ՔԱՀԱՆԱՅԻ ԽԱՍԵՐԻՂԻ

Գին 60 փղ:

ԳԱԶԱՄԻԱ ՀԱՅԵՐԷՆ

1 8 7 0

Թ ՈՐԱՊԱՆԻՆ

Առաջին անգամ Գաղափային Հա-
յերէնը այս տարի Քիւրքճեան տպարա-
նէն հրատարակած է որուն սկիզբը
փոքրիկ պատմութիւն մ'ալ կայ և կը
ծախուի ամեն գրադատաւոյ քով գին
60 փարայ:

Ի Լ Ա Ն

ՍԱԳՅՈՆԵԱ ԲԵՆԵԴՅԱՆ

Սագսոնեա բնագոտանուն պէշ տէֆա
չէքիլէճէք պիլթիլթիլ 423 զարուշտ սաթը-
մադտա արք. պու պիլթիլթիլ քաճիքի
93,000 թանէ օլուպ, պէշ տէֆաթընտա շա-
պիթիլթիլ ճէալթիլ միւճիլթիլ, 46800 պիլթիլ
430,000 տէն 23 թալթիլ գատար գաղանաճադ
արք:

Լաթիլթիլ 13 ԳԵԿ. 1869	1870 ԴԱՆԺԱՐ 17 ԳԵ.
1 Կօ. 40000	1 Կօ. 42000
4 » 5000	4 » 6000
4 » 2000	4 » 3000
3 » 4000	3 » 4000
45 » 400	45 » 400
30 » 200	30 » 200
402 » 400	402 » 400
480 » 40	480 » 50
2667 » 23	2667 » 25
3000	3000

1870 ԴԱՆԺԱՐ 15 ԳԵ. 1870 ԴԱՆԺԱՐ 22 ԳԵ.

1870 ԴԱՆԺԱՐ 15 ԳԵ.	1870 ԴԱՆԺԱՐ 22 ԳԵ.
1 Կօ. 45000	1 Կօ. 20000
4 » 8000	4 » 40000
4 » 4000	4 » 5000
4 » 2000	4 » 2000
3 » 4000	3 » 4000
46 » 400	46 » 400
46 » 200	46 » 200
448 » 400	448 » 400
3283 » 50	3283 » 65
3500	3500

1870 ԴԱՆԺԱՐ 29 ԳԵ. 1870 ԴԱՆԺԱՐ 16 ԳԵ.

1870 ԴԱՆԺԱՐ 29 ԳԵ.	1870 ԴԱՆԺԱՐ 16 ԳԵ.
1 Կօ. 450000	20 Կօ. 5000
4 » 400000	40 » 2000
4 » 80000	450 » 4000
4 » 50000	500 » 400
4 » 40000	600 » 200
4 » 30000	4000 » 400
4 » 20000	34480 » 65
3 » 40000	33800

Մէքքիլթիլթիլ պիլթիլթիլ պու պէշ չէքիլթիլ
պիրիլթիլթիլ գաղանաճիլթիլ պու պիլթիլթիլ տա-
թիլն տըմադ վէ Էալիսա թաֆիլթիլ մալիլթիլ
իսթիլթիլթիլ, Գաղափատա Գալիլթիլ իտալը գա-
րուտա Էալընտա Կօ. 46 Մ. ճանթիլթիլ մա-
ղաղալընա միւրաճաթիլ իթմիլթիլ տիր:

ՍԱԶԻՊ ԲԱՐԻՍԱԶ ՎԷ ՄԻԼԷԼԼԻՅ ՄԻԼԷԼԼԻՅ
ՕՐԱՅԻՆ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ Ս.Յ. ԳԱԼՅԱՆԱՆԻ

Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆ ԹԱԳԻՆԱՆԻՍԻՆԻ